

Дейнека К.А.

Обелець Т.В.

канд. економ. наук

ORCID ID: 0000-0002-1553-5150

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

INVESTMENTS IN UKRAINE: THE CURRENT STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

В статті наведена загальна характеристика надходжень інвестицій в Україну, її сучасний стан та перспективи розвитку. В статті проведено статистичний аналіз інвестиційної активності для галузей в Україні за 2013-2017 рр. Обґрунтовано економічні ситуації, які перешкоджають стабільним іноземним вкладенням в розвиток України. На основі дослідженого матеріалу було знайдено найперспективніші умови, та вигідні галузі для інвестування. Наведено основні галузі для розвитку інвестиційної діяльності, такі як фармацевтика, медицина, агросектор, ІТ. Також, були зазначені галузі діяльності в які інвестори вклали найбільше коштів за останній рік. Проаналізовано вклад у нематеріальні активи, найбільші зміни відбулися у секторі програмного забезпечення та бази даних за 2017 рік. Було розглянуто капітальні інвестиції, такі як інженерні споруди, житлові і нежитлові будівлі, і виявлено лише незначне збільшення за п'ять досліджених років, що не є суттєвим для розвитку цього сектора. Вияснено роль держави у покращенні конкурентоспроможності галузі.

Ключові слова: інвестиції, капітальні інвестиції, прямі інвестиції, діяльність, інвестиційна привабливість.

The article gives a general description of the inflow of investments into Ukraine, its current state and development prospects. The article presents a statistical analysis of investment activity for industries in Ukraine for 2013-2017. The economic conditions that hinder a stable foreign investment in Ukraine's development are substantiated. Based on the investigated material, the most promising conditions were found, and profitable branches for investment. The main areas for the development of investment activity such as pharmaceuticals, medicine, agrarian sector, IT are presented. Also, the sectors in which investors invested the most funds in the last year were indicated. The analysis of the contribution to intangible assets, the biggest changes occurred in the software sector and the database for 2017. Capital investment, such as engineering, residential and non-residential buildings, was considered, and only a slight increase for the five years studied was found, which is not essential for the development of this sector. The role of the state in improving the competitiveness of the industry was clarified.

Key words: investments, capital investments, direct investments, activity, investment attractiveness.

Вступ. Інвестиційна діяльність є однією з найвагоміших галузей для розвитку та стабільності економіки. Інвестиції здійснюються для того, щоб отримати більший прибуток, ніж самий вклад капіталу. Іноземні інвестиції є необхідною складовою для участі країни в міжнародному поділі праці, тому важливо створювати стабільний економічний клімат в державі. Інвестиції в галузі України було розглянуто в працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Серед них роботи таких дослідників, як В. М. Герзанич, О. Д. Данілов, Г. М. Івашин, В. В. Козик, М. Д. Лесечко, А. С. Музиченко, В. А. Федоровський.

Постановка завдання. Метою даної статті є розгляд загальної характеристики надходжень інвестицій України, визначення її проблем та можливих дій для перспективного розвитку.

Методологія. Теоретичну та методологічну базу дослідження становлять праці вітчизняних економістів, що займалися розглядом проблематики інвестування в Україну, наукова мережа Internet, періодичні та фахові видання, власні дослідження авторів. Основними методами наукового пізнання, що використовувалися у процесі дослідження даного питання, є наукове узагальнення (для визначення основних рис та тенденцій даної галузі), наукова абстракція, порівняння (для наведення відмінностей між станом досліджуваних років), кількісний метод (зادля наведення динаміки розвитку інвестицій).

Результати досліджень. В сучасних умовах інвестиції відіграють велику роль для перебудови національної економіки, забезпечення науково-технічного прогресу і стабільності діяльності на мікро– та макрорівнях. Економічна ситуація дуже ускладнює економічні вкладення в Україну. За останні 5 років інвестиції з країн ЄС значно зменшилися. На інвестиційну діяльність окрім економічної ситуації впливають такі чинники, як: рівень корупції, втручання держави в економіку та умови ведення бізнесу.

Росія вклала в економіку України більше за всіх інвесторів у 2017 році. Її інвестиції склали 34,6% від усього обсягу [1]. Вкладають кошти також Кіпр, Нідерланди, Австрія, Польща, Велика Британія, Франція. При цьому обсяг іноземних інвестицій здебільшого визначається як вже накопичений іноземний капітал. За період 2013-2017 рр. обсяг прямих іноземних інвестицій є від'ємним, він наочно демонструє рівень довіри та рейтинг країни. Інвестиції з країн ЄС в економіку України наведено в таблиці 1 [1].

Таблиця 1 - Прямі інвестиції з країн ЄС в економіці України (млн.дол. США), та відсоткова зміна 2017 року, порівняно з 2013 роком

Всього з країн ЄС	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	%
	41132,3	41032,8	31046,9	26405,6	26099,2	-36,5
Кіпр	15907,7	17725,6	12769,4	10239,5	9691,6	-39,1
Велика Британія	2496,9	2768,2	2153,4	1790,3	2046,3	-18,0
Німеччина	4496,3	2908,4	2105,2	1598,2	1606,6	-64,3
Франція	1510,3	1520,5	1394,6	1305,4	1294,3	-14,3
Австрія	2476,9	2314,0	1648,7	1559,8	1272,8	-48,6
Люксембург	559,5	555,8	398,8	363,9	965,4	72,5
Угорщина	684,3	685,9	593,2	614,9	770,7	12,6
Польща	897,2	819,8	808,6	758,3	760,4	-15,2
Швеція	1084,4	439,3	360,2	328,9	322,2	-70,3
Інші країни ЄС	2291,2	2287,8	1828,1	1661,7	1615,0	-29,5
Всього в Україні	51705,3	53704,0	40725,4	36154,5	37655,5	-27,2
Всього з країн ЄС-15	22772,2	20879,1	16076,5	14065,9	14154,4	-37,8

Як бачимо на табл.1, найбільше інвестує Кіпр з країн ЄС. Позитивна відсоткова зміна спостерігається лише в Угорщини (12,6%) та Люксембургу (72,5%).

Надходження в Україну стабільно зростали до 2014 року. Спад інвестицій був спричинений військовими діями з боку агресора. У 2017 році прямі інвестиції з країн ЄС в економіці України склали 26099 млн дол., що на 57,6% менше ніж у 2014 році. Динаміка надходження прямих інвестицій подана на рисунку1 [1].

Рисунок 1 – Прямі інвестиції в Україну за період 2013-2017 рр.

Найбільш привабливими галузями економіки для зарубіжних інвесторів є фармацевтика, медицина, агросектор, ІТ [3].

Фармацевтика є однією з найпривабливіших галузей для інвестування. 2017 року ріст капітальних інвестицій становили 19,7%. В Україні є працюючі вітчизняні виробники фармацевтичних товарів, що приносять високі доходи. Наприклад, ТОВ «БАДМ»; ТОВ «Оптіма-Фарм, ЛТД»; ТОВ «Вента, ЛТД»; ТОВ «Байер» (прибуток за 2017 рік становив відповідно: 462,17 млн грн; 99,97 млн грн; 374,23 млн грн; 433,33 млн грн) [5]. Також розвитку фармацевтичних підприємств сприяє державна допомога для підтримки бізнесу у цій галузі.

Українці витрачають 70% коштів на ліки іноземних аналогів і продовжують платити високу маржу. Ця ситуація зумовлена складною та тривалою в часі процедурою доступу ліків на ринок України, а імпортери часто закладають у вартість ці ризики. Проте, в Україні люди надають перевагу вітчизняним лікарським препаратам, які є найдешевшими. Приблизно 72-75% – це продукція українських виробників. Тобто іноземних ліків купують 25-30%. Але у грошовому еквіваленті маємо протилежне співвідношення – 70% коштів люди віддають за імпортні ліки.

Населення України старішає, це зумовлено постійним зниженням народжуваності. Частка дітей знизилась приблизно на 15% на початку 20 ст., природне скорочення населення у 2017 році знизилось на 24,4% в порівнянні з 2013 роком. Тому попит на медичні послуги та медикаменти зростає. Основними причинами погіршення (ситуації здоров'я для кожного покоління) є екологія і погані звички. 2016 року приватна медична галузь виросла приблизно удвічі. Сьогодні в охороні здоров'я функціонує понад 22 тис. приватних медичних закладів (аптеки, кабінети приватних лікарів і вузькопрофільні медичні заклади).

І ця тенденція буде набирати лише оберти, так як вже деякі проекти з іноземним капіталом успішно розвиваються у цьому секторі [3]. За результатами опитування, проведеного соціальною групою у 2016 році, 25% опитаних заявили що за два роки якість послуг в приватних медичних закладах покращилася. Однак, ріст інвестиційної привабливості сегменту приватної медицини обмежується за відсутності обов'язкового страхування.

Попит на продукти харчування завжди високий. Тому агросектор є інвестиційно привабливою галуззю. Інвестиції на землю та біологічні активи тваринництва і рослинництва налічують невелику частку, обсяги інвестицій у 2017 році становили 586 млн. дол. США. Проте Україна має достатньо переваг – вигідне розташування, родючі ґрунти, сприятливі погодні умови і так далі. Для успішного швидкого розвитку в агропромисловості не вистачає нових технологій та модернізації устаткування і усього виробництва. За останні два роки інвестиції ЄБРР (Європейський банк реконструкції та розвитку) в українське сільське господарство склали півмільярда євро. Реформи держави направлені на зменшення розриву між потенціалом агробізнесу та фактичним виробничим показником, що збільшує привабливість інвестиційного напрямку [3]. Не дивлячись на все це, прямі вкладення у розвиток аграрної промисловості є важливою ланкою, бо система зберігання врожаю, виробництво біопалива на даний момент є не достатньо розвиненими. Частка відновлювальних джерел енергії в балансі України не перевищує 1% (у Швеції цей показник складає 31,5%, в Австрії 22,4%, в Данії 9,9%). Більшість українських сільськогосподарських товаровиробників через брак елеваторів змушені продавати зерно не маючи можливості дочекатися зростання цін на світових ринках (з 66 млн тон урожаю зерна, зібраного в 2016 року, тільки 50% було забезпечено місцями зберігання) [7]. Загалом великі вітчизняні підприємства успішно розвиваються у агропромисловій галузі. В результаті, до державної казни надходять валютні доходи від формування високої маржи [3]. Наприклад, зерно яке великими об'ємами експортується відіграє конкурентну ставку, Україна займає 6 місце по експорту зернових в світі.

За даними Державної служби статистики України у 2017 році порівняно з 2013 роком інвестиції у інформаційні технології зросли до 14,9%. Ця галузь привернула увагу світової громади своїм інтелектуальним потенціалом. Україна займає перше місце в Європі за кількістю сертифікованих фахівців, проте вітчизняний ІТ-бізнес працює здебільшого на зарубіжного замовника. Для розвитку цієї галузі потрібні всесторонньо вигідні умови для співпраці.

Загалом інвестори для цих галузей вже з'являються, але для кращого та швидшого явища потрібні зміни перш за все в реформах та законодавстві. Одним з етапів вже є створене правове поле, яке буде забезпечувати гарантію діяльності

для інвесторів. Наприклад, застосування для інвесторів таких умови, як і для вітчизняних вкладників.

В останні роки інвестори вкладають найбільше у фінансову та страхову діяльність, а також в оптову та роздрібну торгівлю. Обсяги інвестицій для фінансової та страхової діяльності у 2017 році становлять 9910 млн. доларів США, а для оптової та роздрібною торгівлі 5106 млн. дол. США [2].

Розглядаючи капітальні інвестиції, то вони включають інвестиції у матеріальні активи: інженерні споруди, житлові і нежитлові будівлі. Вклад в ці активи за останні п'ять років був різним, але збільшення було лише на 10 тисяч доларів. Найбільший вклад іде на машини, обладнання та інвентар.

Інвестиції у нематеріальні активи включають в себе права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії та програмне забезпечення і бази даних. В першому випадку за останні роки коефіцієнт інвестиції майже не змінився. Лише на 1,5% протягом п'яти років. Вклад в програмне забезпечення та бази даних є зовсім іншим, збільшення інвестицій було на 57,6%. Динаміка зміни надходжень до цього сектора показує, що найбільший вклад був в 2017, що характеризує розвиток цього напрямку. [4]

Загалом для зміни ситуації з інвестиційними доходами потрібно більше зосереджувати увагу на приватизації. Оскільки, Україна посіла 130-те місце серед 180-ти країн світу за 2017 рік, і стала найкорумпованішою країною Європи, за винятком Росії [6].

Висновки. Отже, інвестиції є важливим аспектом для національної економіки. Вагомою проблемою що не дає змоги їй розвиватися є корупція, застарілі реформи, відсутність вигідних умов для співпраці з інвесторами. Потрібно приділяти достатньо уваги галузям, які є найбільш привабливими для зарубіжних інвесторів. Детальне вивчення цієї теми допоможе забезпечити передумови для активізації інвестицій та розвитку країни загалом.

Література:

1. Інвестиції України. URL :<https://www.slovoidilo.ua/2018/08/31/infografika/ekonomika/skilky-inozemnyx-investycij-nadijshlo-ukrayinu-2010-2018>.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Інвестиційна привабливість.
URL:https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10021/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF_2015_%D0%93%D1%83%D1%81%D1%8C%D0%90.%D0%92..pdf
4. Нематеріальні активи.
URL:<https://online.dtki.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%C2%BB%20%E2%84%9648-2012.epub/navPoint-11>.

5. Вітчизняні виробники фармацевтичних товарів.
URL:https://biz.censor.net.ua/resonance/3084420/200_nayiblshih_kompanyi_ukrani_2017_roku.
6. Рейтинг найкорумпованіших країн у світі. URL:<https://day.kyiv.ua/uk/news/181018-ukrayina-uviyshla-do-reytingu-naykorumpovanishyh-u-sviti-krayin>
7. Провідне місце у світі за обсягом зернових культур. URL:<http://agroprod.biz/2017/11/25/v-ukrajini-isnuje-problema-zberihannya-zerna/>.